Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0824U003528

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 12-12-2024

Статус: Наказ про видачу диплома

Реквізити наказу МОН / наказу закладу: № 27 від 12.02.2023 р.

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Філіпенко Валерія Русланівна
2. VALERIIA R. FILIPENKO

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 081

Назва наукової спеціальності: Право

Галузь / галузі знань: право

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Право

Дата захисту: 19-12-2022

Спеціальність за освітою: Право

Місце роботи здобувача:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): ДФ 2022-03 ID491

Повне найменування юридичної особи: Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Код за ЄДРПОУ: 02071139

Місцезнаходження: вул. Пушкінська, буд. 77, Харків, Харківський р-н., 61024, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Код за ЄДРПОУ: 02071139

Місцезнаходження: вул. Пушкінська, буд. 77, Харків, Харківський р-н., 61024, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 10.77.01

Тема дисертації:

1. Кримінальна відповідальність за злісне невиконання обов'язків по догляду за дитиною або за особою, щодо якої встановлена опіка чи піклування.

2. Criminal responsibility for a persistent failure to fulfill a duty of care for a child or adult under guardianship or in the custody.

Реферат/анотація:

1. У дисертації здійснено вирішення наукового завдання, що полягає у розробленні комплексної науково-правової характеристики кримінальної відповідальності за злісне невиконання обов'язків по догляду за дитиною або за особою, щодо якої встановлена опіка чи піклування (ст. 166 КК України) через аналіз її загальних засад, ознак складу цього злочину та його караності, а також формулювання науково обґрунтованих пропозицій з удосконалення чинного законодавства та правозастосовної практики. У першому розділі розглянуто загальні засади кримінальної відповідальності за злочин, передбачений ст. 166 КК України. Використовуючи історико-правовий та порівняльно-правовий наукові методи, уперше встановлено передумови і наукове підґрунтя включення ст. 166 до КК України, виділено підходи до

встановлення відповідальності за неналежне виконання обов'язків щодо підопічної особи у контрольних текстах проєкту КК України, обґрунтовано необхідність встановлення та подальшого збереження кримінальної відповідальності за цей злочин з урахуванням, як соціальних (соціально-економічних та соціально-психологічних), нормативно-правових, кримінологічних та інституційних факторів, так і позитивного досвіду зарубіжних країн різних правових систем. Другий розділ дисертації присвячено характеристиці об'єкта та потерпілого від злочину, передбаченого ст. 166 КК України. Сформульовано визначення родового об'єкту кримінальних правопорушень, передбачених Розділом V Особливої частини КК України, та видового об'єкту кримінальних правопорушень, передбачених ст.ст. 164–169 КК України. Набула подальшого розвитку висловлена у кримінально-правовій доктрині позиція щодо необхідності трансформації видового об'єкту цих кримінальних правопорушень у самостійний родовий, що обумовлює пропозицію їх виокремлення у створений розділ Особливої частини КК України. Удосконалено класифікацію кримінальних правопорушень, передбачених ст.ст. 164–169 КК України, залежно від їх підвидових об'єктів, визначення безпосереднього (основного та додаткового факультативного) об'єкту злочину, передбаченого ст. 166 КК України, через аналіз структури суспільних відносин, що його складають, та механізму заподіяння йому шкоди. Встановлено ознаки (вік та відносини з винним), які характеризують потерпілих осіб від досліджуваного злочину, та удосконалено систематизацію їх видів. У третьому розділі піддано аналізу об'єктивну сторону злочину, передбаченого ст. 166 КК України. Удосконалено наукову позицію про те, що досліджуване суспільно небезпечне діяння може бути вчинено виключно у формі бездіяльності: чистої (невиконання) або змішаної (неналежне виконання обов'язків). Уперше окреслено підстави виникнення обов'язків по догляду як однієї з обов'язкових умов кримінальної відповідальності за бездіяльність та запропоновано замінити словосполучення «встановлених законом» на «передбачених законодавством» у диспозиції ст. 166 КК України. Застосовуючи догматичний та логіко-граматичний метод, удосконалено тлумачення поняття «обов'язки по догляду», використаного у ст. 166 КК України, та аргументацію щодо його збереження у диспозиції статті, встановлено його комплексний характер. Уперше аргументовано пропозицію виключення зі ст. 164 КК України такої форми діяння як ухилення батьків від утримання неповнолітніх або непрацездатних дітей, що перебувають на їх утриманні. Удосконалено обґрунтування необхідності виключення зі ст. 166 КК України злісності як ознаки цього діяння. Для уникнення необґрунтованого розширення меж криміналізації досліджуваного діяння, уперше запропоновано доповнення диспозиції статті вказівкою на несумлінне ставлення суб'єкта злочину до обов'язків по догляду. Використовуючи порівняльно-правовий та системно-структурний методи, удосконалено розмежування цього злочину із суміжними кримінальними правопорушеннями, передбаченими ст.ст. 119, 120, 126-1, 135, 137, 164, 167 КК України, вирішено проблеми їх кваліфікації, у тому числі, за сукупністю. Уперше наведено аргументи щодо відсутності підстав кваліфікації за ст. 166 КК України таких дій як жорстоке поводження, зловживання правами, застосування фізичних покарань, фізичного чи психічного насильства тощо. Набули подальшого розвитку науковий підхід щодо віднесення злочину, що досліджується, до кримінальних правопорушень, пов'язаних з домашнім насильством, а також пропозиції щодо включення батьків до кола суб'єктів злочину, передбаченого ст. 167 КК України. Розкрито поняття «тяжкі наслідки» та удосконалено обґрунтування відмови від нього.

2. The thesis solved the scientific issue related to development of comprehensive scientific and legal characteristics of criminal responsibility for a persistent failure to fulfill a duty of care for a child or adult under guardianship or in the custody (Article 166 of the Criminal Code of Ukraine) through analysis of its general fundamentals, elements of this crime and its punishability as well as formulation of scientifically based proposals to improve the current legislation and law enforcement practice. The first section examines the general fundamentals of criminal responsibility for the crime, provided for by Article 166 of the Criminal Code of Ukraine. It is the first time that the preconditions and scientific basis for inclusion of Article 166 in the Criminal Code of Ukraine have been clarified, the approaches to establishment of responsibility for improper fulfillment of duties with regard to a person under care in the control texts of the draft Criminal Code of Ukraine have been outlined, a need for establishment and maintenance of criminal responsibility for this crime in future with regard to both social (socio-

economic and socio-psychological), statutory and regulatory, criminological and institutional factors as well as the positive experience of foreign countries of different legal systems has been substantiated with the use of the historical and legal and comparative legal scientific methods. The second section of the thesis is devoted to the characteristics of the object and victim of the crime, provided for by Article 166 of the Criminal Code of Ukraine. The definitions of the generic object of the criminal offences, provided for by Section V of the Special Part of the Criminal Code of Ukraine, and the typical object of the criminal offences, provided for by Articles 164–169 of the Criminal Code of Ukraine, have been formulated. The opinion, used in the criminal law doctrine, on a need in transformation of the typical object of these criminal offences into the independent generic object that causes the proposal to specify them in the created section of the Special Part of the Criminal Code of Ukraine, has been continuously developed. The classification of the criminal offences, provided for by Articles 164–169 of the Criminal Code of Ukraine, depending on their subspecific objects, the definition of the direct (main and additional optional) object of the crime, provided for by Article 166 of the Criminal Code of Ukraine, through analysis of the structure of its constituent social relations and the mechanism of infliction of harm, caused to it, have been improved. The features (age and relations with a guilty person), characterizing victims of the researched crime, have been established, and their types systematization has been improved. The objective aspect of the crime, provided for by Article 166 of the Criminal Code of Ukraine, has been analyzed in the third section. The scientific opinion that the researched socially dangerous action may be committed only as an omission: unmixed (non-fulfillment) or mixed (improper fulfillment of duties), has been improved. It is the first time that the grounds for duties of care as one of prerequisites for criminal responsibility for any omission have been determined and it was proposed to replace the phrase “established by law” with “provided for by law” in the disposition of Article 166 of the Criminal Code of Ukraine. The term “duty of care”, specified in Article 166 of the Criminal Code of Ukraine, has been interpreted, the rationale for its preservation in the disposition of the article has been improved, its comprehensive nature has been established with the use of dogmatic, logical and grammatical methods. For the first time the proposal to delete such a form of an action as evasion of parents from maintenance of minors or disabled children who shall be maintained by them has been argued. The substantiation of the need for exclusion of malignity as an element of this act from Article 166 of the Criminal Code of Ukraine has been improved. In order to avoid unreasonable extension of criminalization of the researched action, it has been proposed to supplement the disposition of the article with a reference to the bad faith attitude of the perpetrator towards a duty of care. This crime and related criminal offenses, provided for by Articles 119, 120, 126-1, 135, 137, 164, 167 of the Criminal Code of Ukraine, have been distinguished with the use of comparative and legal as well as systematic and structural methods, the issues related to their classification, in particular, their aggregate characterization have been solved. For the first time the arguments concerning a lack of any grounds for classification of such actions as cruel treatment, abuse of rights, application of physical punishment, physical or mental violence etc.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Нове вирішення актуального наукового завдання

Публікації:

- 1. Філіпенко В. Р. Соціальна обумовленість кримінальної відповідальності за злісне невиконання обов’язків по догляду за дитиною або за особою, щодо якої встановлена опіка чи піклування. Вісник Асоціації кримінального права України. 2020. Вип. 2 (14). С. 179–208.

- 2. Filipenko Valeriia. The immediate object of persistent failure to perform duties related to the care of a child or a person under guardianship or in the custody (Art. 166 of The Criminal Code of Ukraine). Безпосередній об'єкт злісного невиконання обов'язків по догляду за дитиною або за особою, щодо якої встановлена опіка чи піклування (ст. 166 КК України). Visegrad journal on human rights. 2021. № 2. P. 299–304.
- 3. Філіпенко В. Р. Суспільно небезпечне діяння як ознака об'єктивної сторони злочину, передбаченого ст. 166 КК України. Вісник ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка. 2021. Вип. 4 (96). С. 264–276.
- 4. Філіпенко В. Р. Суспільно небезпечні наслідки злісного невиконання обов'язків по догляду за дитиною або за особою, щодо якої встановлена опіка чи піклування (ст. 166 КК України). Вісник Асоціації кримінального права України. 2021. № 2 (16). С. 223–242.
- 5. Філіпенко В. Р. Суб'єкт злісного невиконання обов'язків по догляду за дитиною або за особою, щодо якої встановлена опіка чи піклування (ст. 166 КК України). Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. 2021. № 68 (2021). С. 230–235.
- 6. Філіпенко В. Р. Актуалізація дослідження генези кримінальної відповідальності за злісне невиконання обов'язків по догляду за дитиною або за особою, щодо якої встановлена опіка чи піклування в умовах реформування кримінального права. Діджиталізація і безпека: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 19 листоп. 2020 р.). Харків: Право, 2020. С. 366–371.
- 7. Філіпенко В. Р. Кримінальна відповідальність за злісне невиконання обов'язків по догляду за особою в проєкті Кримінального кодексу України. Реформування кримінального законодавства України: сучасність та майбутнє: матеріали міжнар. наук. конф. (м. Харків, 22-23 жовт. 2020 р.). Харків: Право, 2021. С. 144–147.
- 8. Філіпенко В. Р. Кримінальна відповідальність за злісне невиконання обов'язків по догляду за дитиною або за особою, щодо якої встановлена опіка чи піклування, в законодавстві держав романо-германської правової сім'ї. Юридична осінь 2020 року: зб. тез доповідей та наук. повідомл. учасників міжнар. наук.-практ. конф. молодих учених (Харків, 23 листоп. 2020 р.). Харків: Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого, 2020. С. 204–207.
- 9. Філіпенко В. Р. Потерпілий від злісного невиконання обов'язків по догляду за дитиною або за особою, щодо якої встановлена опіка чи піклування. Проблеми впровадження нового Кримінального кодексу в правову систему України: матеріали міжнар. наук. конф. (м. Харків, 7 квіт. 2021 р.). Х.: Право, 2021. С. 160–162.
- 10. Філіпенко В. Р. Щодо помилок при встановленні тяжких наслідків злочину, передбаченого ст. 166 КК України. Юридична осінь 2021 року: зб. тез доповідей та наук. повідомл. учасників міжнар. наук.-практ. конф. молодих учених (Харків, 18 листоп. 2021 р.). Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Я. Мудрого, 2021. С. 279–282.
- 11. Філіпенко В. Р. Щодо встановлення форми вини при вчиненні злочину, передбаченого ст. 166 КК України. Необережні кримінальні правопорушення: проблеми теорії та практики: матеріали круглого столу, проведеного в межах Днів науки на факультеті правничих наук Нац. ун-ту «Києво-Могилянська академія» (Київ, 28 січ. 2022 р.). Київ: НаУКМА, 2022. С. 125–129.
- 12. Філіпенко В. Р. Злісне невиконання обов'язків по догляду за дитиною або за особою, щодо якої встановлена опіка чи піклування: порівняльний аналіз складу за чинним КК України та його проєктом. Сучасний розвиток державотворення та правотворення в Україні: проблеми теорії та практики: матеріали X Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 23 черв. 2022 р). Київ: МДУ, 2022. С. 316–318.

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Планується до впровадження

Зв'язок з науковими темами: 0111U000959

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Зайцев Олексій Володимирович

2. Oleksii V. Zaitsev

Кваліфікація: к. ю. н., доц.

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Інститут підготовки юридичних кадрів для Служби безпеки України Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Код за ЄДРПОУ: 20001289

Місцезнаходження: вулиця Мироносицька, 71, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Служба безпеки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Андрушко Андрій Васильович

2. Andrii V. Andrushko

Кваліфікація: к. ю. н., доц., 12.00.08

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-7735-7898

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Державний вищий навчальний заклад "Ужгородський національний університет"

Код за ЄДРПОУ: 02070832

Місцезнаходження: вул. Підгірна, буд. 46, Ужгород, Ужгородський р-н., 88000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Євтєєва Дарина Петрівна

2. Daryna P. Yevtieieva

Кваліфікація: к.ю.н., с.д., 12.00.08

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-0593-1632

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Науково-дослідний інститут вивчення проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса Національної академії правових наук України

Код за ЄДРПОУ: 23464860

Місцезнаходження: вул. Пушкінська, буд. 49, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія правових наук України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Шепітько Михайло Валерійович
2. Muhaylo V. Shepitko

Кваліфікація: д. ю. н., старший науковий співробітник, 12.00.08

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-7164-8037

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Код за ЄДРПОУ: 02071139

Місцезнаходження: вул. Пушкінська, буд. 77, Харків, Харківський р-н., 61024, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Шевченко Євген Валерійович
2. Yevgen V. Shevchenko

Кваліфікація: к. ю. н., 12.00.08

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-7072-8505

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Код за ЄДРПОУ: 02071139

Місцезнаходження: вул. Пушкінська, буд. 77, Харків, Харківський р-н., 61024, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

Власне Прізвище Ім'я По-батькові голови ради	Демидова Людмила Миколаївна
Власне Прізвище Ім'я По-батькові головуючого на засіданні	Демидова Людмила Миколаївна
Відповідальний за підготовку облікових документів	Лейба Людмила Василівна
Реєстратор	УкрІНТЕІ
Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є відповідальним за реєстрацію наукової діяльності	Юрченко Тетяна Анатоліївна